

NotatDato: 18.08.2014
Arkivsak: 2014/19373-3
Saksbehandlar: heihand

Til:	Signe Vinje
Frå:	Heidi Handeland

Kulturminnefagleg fråsegn - områdeplan for Skaganeset - Sund kommune

Vi viser til områdeplan for Skaganeset med to alternativ for vegtilkomst til industriområdet lagt ut til offentlig ettersyn 14.07.14. Hordaland fylkeskommune har fått utsett frist for å gi fråsegn i saka til 20.09.14.

Når regionale eller nasjonale kulturminneinteresser står på spel, kan fylkeskommunen fremje motsegn til planen. Dersom fagleg tilråing til motsegn ikkje blir teke til følge politisk, skal saka oversendast Riksantikvaren.

Områdeplan og vegtrasèar

Alternativ 1 består av utbetring av eksisterande veg aust på Skaganeset. Alternativet råkar ingen kulturminne diekte, korkje automatisk freda eller nyare tids kulturminne. Alternativet vil ha noko innverknad på kulturlandskapet.

Alternativ 2 er ny vegtrasè på vestsida av Skaganeset. Alternativ 2 vil direkte råke fleire nyare tids kulturminne, som vil måtte fjernast i samband med anlegging av veg. I tillegg ligg ein steinalderbuplass (Askeladden-id 161054) nær vegtrasèen. Automatisk freda kulturminne er i plankartet lagt inn med omsynssone d – bandlegging etter kulturminnelova. Omsynssone d skal òg inkludere sikringssona på 5 m, dette er ikkje gjort i plankartet. Omsynssone c frå kommuneplanen sin arealdel er elles vidareført i områdeplan for dette vegalternativet, men trasèalternativ 2 vil råke omsynssona i sørlege del.

Kulturminne i området

På heile Skaganeset, frå inst i vågen og ut på neset, er det kjent 22 automatisk freda kulturminne, dei fleste av desse er lokalitetar for busetnad og opphald i steinalder. Vidare er det kjent murar mellom Stekholmen og neset. Murane er del av stengesystemet som fanga kval inne i vågen. Frå nyare tid er det kjent at kvalfangsten føregjekk med pil og boge med giftinnsette piler, denne fangstmetoden for kval er sjeldan. Det er vidare registrert ei rekke tufter, steingardar og bakkemurar frå nyare tid, særleg på sørvestlege del av Skaganeset.

Marinarkeologisk registrering

Då områdeplanen omfattar areal i sjø har saka vore til vurdering ved Bergens Sjøfartsmuseum. Sjøfartsmuseet har ved planprogram til høyring varsla at det er trong for å gjennomføre marinarkeologisk registrering i planområdet sitt sjøareal, etter §§ 9 og 14 i kulturminnelova. Slik registrering er ikkje gjennomført, og vi oppmodar Sund kommune om å ta direkte kontakt med Bergens Sjøfartsmuseum for å få

gjennomført registreringane. Dersom registreringane påviser automatisk freda kulturminne i konflikt med tiltak i planen må den reviderast eller leggast fram for Riksantikvaren som dispensasjonsmynde.

Kulturminnefagleg vurdering

Konsekvensutgreiinga peiker på Steksundet med kvalstenget som eit område som ikkje bør utsetjast for nye inngrep. Konsekvensutgreiinga og landskapsanalysen har i stor grad basert seg på synlege element i landskapet i verdivurderinga. Areal med 12 kjente automatisk freda kulturminne er dermed gjeve verdivurdering middels. Å ikkje inkludere kulturminne under overflata i verdivurderinga framstår som eit manglande element i heilskapen. Kvalvågen og Skaganeset sin høge kulturhistoriske verdi består nettopp i kombinasjonen av aktivitetsspor frå eit svært langt tidsspenn, synlege og ikkje synlege på overflata, og dei landskapsmessige føresetnadene for slik aktivitet. Dokumenterbare spor etter fangstaktivitet over eit tidsspenn frå eldre steinalder og fram til moderne tid i det same området er sjeldan i norsk samanheng. Området har stor tidsdjupne og svært stor formidlings- og opplevingsverdi. Per i dag skjermar topografien vestsida av neset og Kvalvågen frå den eksisterande næringsverksemda nordaust på Skaganeset, og vestsida mot Kvalvågen er relativt lite påverka av synlege moderne inngrep. Nausta i vågen knyter seg til ein tradisjonell leveveg og Kvalvågen si historie, og sjølv med ei moderne utforming er nausta eit naturleg element i denne samanhengen. Nye inngrep i form av veg på vestsida av vågen vil råke fleire nyare tids kulturminne, samt ha nærføring til eitt automatisk freda kulturminne. Å øydeleggje einskildelement i eit viktig kulturmiljø forringar heilskapen, og nye inngrep vil i seg sjølv framstå som skjemmaende element i eit kulturmiljø av nasjonal verdi. Vidare kan ei punktering av omsynssona for Kvalvågen medføre ytterlegare press på sona.

Nye bygg i arealføremål for industri er i føresegnene gjeve ei maksimal gesimshøgde på opptil 39 m inkludert heishus og ventilasjonsrom; delområde A-1 34 m, A-2 27 m, B-1 35 m, B-2 32 m, C-2 35 m, C-3 31 m, C-4 20 m, C-5 17 m. Dette vil i nokre av delområda gi høgde på nye bygg og tiltak som etter vår vurdering ikkje er i tråd med MD si fråsegn 22.10.09 om at nye bygg og tiltak ikkje skal komme opp over synsranda til det naturlege terrenget sett frå Kvalvågen, jf. figur nedanfor. Nordvest for delområde B-1 er det lagt inn ein vegetasjonsskjem som skal skjerme for innsyn frå vågen i vest. Det er ikkje lagt fram visualisering som syner nye bygg med maksimal gesimshøgde si verknad sett frå vågen i vest. Landskapsanalysen og konsekvensutgreiinga adresserer ikkje denne problemstillinga konkret nok. Det er dermed ut frå det føreliggande planmateriellet vanskeleg å ta stilling til korvidt nye bygg i industriarealet vil gi siluettverknad frå Kvalvågen. Vi ber om tilleggsutgreiing som synleggjer dette høvet, jf. MD sitt brev datert 22.10.09.

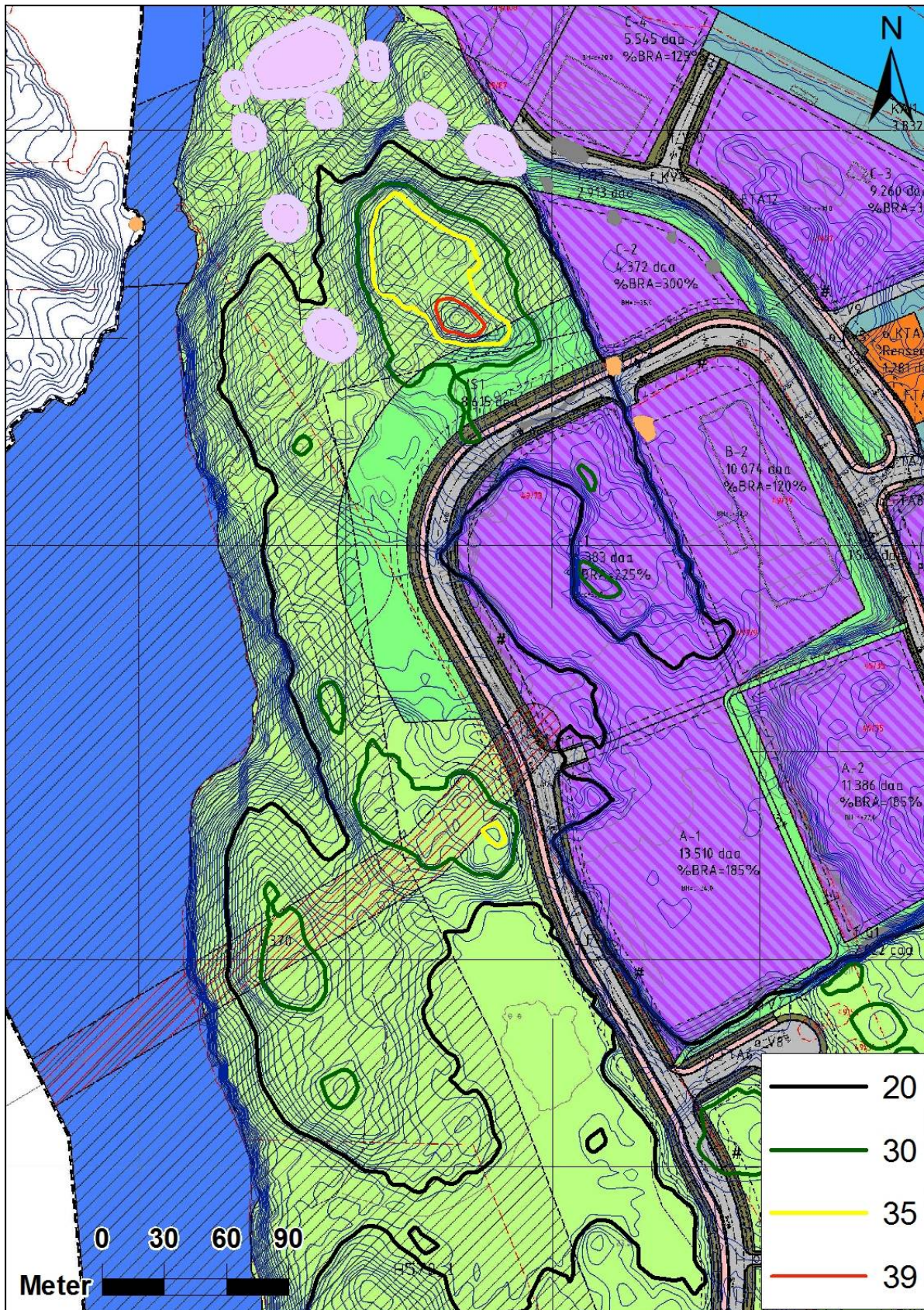

Fig. 1 Georeferert plankart med kulturminne og utheva høgdekoter 20-39 moh. Kotehøgde i industriareal er allereie planert til 15 moh.

Vedtaks punkt:

1. Vi fremjer motsegn til vegframføring alternativ 2 – ny trasè – til Skaganeset på grunnlag av omsynet til Kvalvågen som eit svært viktig kulturmiljø. Motsegna blir trekt dersom alternativ 2 blir teke ut.
2. Vi fremjar motsegn på grunnlag av manglande marinarkeologisk registrering etter §§9 og 14 i kulturminnelova. Marinarkeologisk registrering må gjennomførast i områdeplanen sitt sjøareal og tilhøvet til eventuelle nye automatisk freda kulturminne må avklarast.
3. Det er eit vilkår at nye bygg og andre tiltak ikkje kjem opp over synsranda til det naturlege terrenget sett frå Kvalvågen. Vi ber om tilleggsutgreiing som dokumenterer dette.
4. Vi tilrår vegframføring alternativ 1 – utbetring av eksisterande veg. Planområdet for dette alternativet bør òg inkludere arealet på vestsida av vågen, og vidareføre omsynssone c for Kvalvågen i kommuneplanen sin arealdel i områdeplanen.

Sakshandsamar nyare tids kulturminne: Inger Lena Gåsemyr